

NOTRANJEC

Izhaja vsake soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 30 K, za $\frac{1}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{8}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren pe-
pust.

Ob 60 letnici cesarjevega vladanja. — Za študentom in delavcem — kmet!

V Ljubljani so avstro-ogrski vojaki nemške narodnosti umorili 2 Slovenca, več kot 30 oseb so več ali manj težko ranili. Storili so to brez povoda s strani poškodovancev, tekli so v napadu za njimi in jih od z a d e j ustrelili.

Adamič in Lunder — naša mučenika nas s krvjo svojo kličeta na odgovor. Žalujemo in objokujemo umrla brata, a pri tem ne sme ostati. Zdaj so morda celo največji omahljivci in miroljubneži spredvideli, da Slovenci nimamo od zgorej zaslombe in da so nam tujci taki sovražniki, da se celo v vojaški suknji spozabijo do umora, ker sovražijo vse, kar je slovensko.

En študent in en delavec sta umrla za svoj narod. Od nekdanj sta stan študentov in stan delavcev ob najhujših prilikah v ospredju. Reveža sta, a najdražje in edino, kar imata, rada žrtvujeta. Sedaj si na vrsti Ti slovenski kmet! Na Tebi je, da naš narod v tej veliki borbi pride do zmage! To se bo zgodilo, če bo kmet široko odprl duri, da pride luč izobrazbe v njegov dom. Zgodilo se bo to, če se bo izogibal, da kakemu tujci ne da zaslužiti ne vinarja. Svoje prihranke naj nalaga v domačih zavodih, kupuje naj le pri trgovcih, ki nimajo blaga od Nemcev in zahteva naj, da v vseh javnih službah delujejo po Slovenskem edino Slovenci.

60 let je na prestolu cesar Franc Jožef I. Zvesto mu služijo Slovenci. Kri so zanj lili, ne da bi vedeli pravzaprav, ali to našemu narodu kaj koristi. V svoji zvestobi po tem niti vprašali niso! Če so v naših krajih vojaške vaje, prijazno sprejemamo vojaštvo. Odslej pa bo to drugače, ako vojaška oblast ne krene takoj na druga pota. Nemško zagrizenost in zaničevanje do Slovencev goje v pešpolku št. 27 v Ljubljani. Tako armado odklanjamo. Gospodom bo še bridko žal, kdaj

so nas prisilili, da nastopamo odločno sovražno proti c. in kr. armadi.

V Ptujju.

Poročali smo že, kako so trpeli naši skupščinarji v Ptujju. Ko so stopili iz vlaka, obsula jih je divja druhal, jih je psovala, tepla in suvala. Za Slovenci se je pripeljal izdajica Nagy iz Ljubljane, sin železničarja na Vodnikovem trgu. Ta je kazal ptujski druhal nanje in hujskal ljudstvo, ki je zajelo vsakega posameznika in po nerazsvetljenih ulicah uganjalo ž njimi, kar ji je prišlo na um.

Nemška druhal je napadla posamezno tudi kmete, od katerih nekateri niti vedeli niso, kaj je v Ptujju, ampak so prišli kakor navadno v nedeljo k službi božji ali pa nakupovat.

Napaden je bil slovenski veleposestnik gospod I. Brenčič iz Rogoznice. Nemškutarska druhal ga je bila s palicami, a ker se je hotel braniti, ga je policija vklenila in zaprla kakor kakega razbojnika, njegovih napadalcev pa ni prijela niti enega.

Napadeni so bili predpoldne kmeti mladeniči, ki nosijo že leta in leta slov. znamenja po Ptujju za klobuki ali narodne kravate. Strgali so jim razgrajachi klobuke in obleko!

Napaden je bil po noči od ptujskih razgrajachev posestnik in gostilničar g. Kureš s svojo ženo, ko se je vračal domov na večer. Njega so pobili ti razbojniki na tla, zadali mu s svinčenim batom več težkih ran, a njegovo ženo so istotako osuvali in opsovali.

Popoldne so napadli razgrajachi še nekaj kmetijskih vozov, tako na pr. iz Dornove g. Hrga, iz Moškanjc gosp. Horvata in g. Kostanjevca. Več kmetijskih vozov niso pustili skozi mesto!

S tinto so oblili okrog 10 kmetov iz okolice. Sploh so bili kmetje iz Podvinc, Hajdine in sv. Marka ter iz Haloz priče živinskega ravnanja v Ptujju. Bili so navzoči kmetijski mladeniči in možje tako ogorčeni

in jezni, da smo jih le s prošnjami zadržali, da niso planili v svoji upravičeni jezi na razgrajače. Cela ptujska okolica, ves ptujski okraj je govoril skozi vse dni o tolovajstvu in vse je bilo ene misli: kaj tacega se ne bo nikdar več zgodilo. Še prosili nas bodo, ako pridemo!

Posledice ptujskih napadov v Ljubljani.

Po širni Sloveniji je zavladalo nepopisno razburjenje. Slovenci užaljeni v svojih najsvetejših čuvstvih, segli so po orožju samoobrambe. Pobili so v Ljubljani nemškutarjem nekoliko šip. Za to pa so morali pretrpeti najbridkejšo kazen, treba je bilo plačati te šipe s krvjo. Prav po nepotrebnem so vstrelili vojaki iz samega sovraštva do nas. Ljubljanski Nemci, taki ki vživajo podpore iz našega denarja, ki se razveseljujejo v gledališčih in koncertih za naš denar, ki se šolajo v potujčevalnicah, katere si grade iz našega denarja, ki smo ga zaupali kranjski hranilnici, pa so ploskali, ko so čuli strele. Satansko so veseli nesreče; belgijski vojaki so pisali razglednice, kjer se hvalijo, da so streljali. Nekdo, ki je bil sam poleg, popisuje dogodke usodepolnega večera tako.

Krog osme ure zvečer so vojaki spraznili prostor pred Frančiškansko cerkvijo in pognali ljudi proti Štefanovi gostilni. Prišla je četa vojakov skoz Volfove ulice ter se vstavila pri mostu. Ljudi je bilo ob desnem obrežju vse polno. Poročnik Majer je brez povoda velel streljati in začulo se je več kot dvajset strelav zaporedoma. Mnogo je bilo ranjenih, eden pa je bil takoj mrtev. Te žrtve pa niso bile dovolj hudiču Majerju, zagnal se je za bežečemi in drvil za njimi ob Ljubljanici proti šenklaški cerkvi. Tukaj niso mogli naprej, ker je bilo vse polno ljudi, ki so prihajali iz cerkve od ure. Zopet so ustrelili vojaki in padla je, poleg mnogih ranjencev, druga žrtev. Dosti krogel, namenjenih človeškim srcem, se je zadrlo v zid gostilne pri Kolovratarju, kjer se poznajo luknje, nasproti obokom med škofijo in cerkvijo, 2 krogli pa sta se zadrli v prvi kostanj zraven semenišča. Na pomoč so prihiteli duhovnik in zdravniki, nepopisna je bila žalost prebivalstva. To je tolovajski napad, hujši od prekega soda.

Komaj 15 let star je moral umreti dijak Adamič, že zaradi nežne mladosti se je zasmilil in prikupil vsakomur, kdor ga je šel kropit. V najlepši dobi je zdihnil Rudolf Lunder, potem ko se je z nevesto vračal s plesišča domov. Mrtvemu so vzeli s prsi rožico, katero mu je pripela tja nevesta. Za obema žalujeta prebritko tudi materi.

Pogreb žrtev je bil veličasten. Vse se je zbralo, kar čuti slovensko. Tudi boj med slovenskima strankama je potihnil. Udeležencev pri pogrebu je bilo gotovo 40.000. Iz vseh slovenskih hiš in slovenskih stanovanj so vihrale črne zastave. Gorele so po mestnih ulicah svetilke, zavite v prozorno črnino. Delalo se ni ta po-

poldan, prodajalne so bile zaprte. Sprevod se je pomikal od štirih do šestih popoldne, da je došel do pokopališča pri Sv. Križu. Resni obrazi tisočih slovenskih mož, in solzne oči slovenskih žena so pričale v globoki žalosti. Pridružujemo se želji, katero je izrekla žalujoča rodbina Adamič v smrtnici: „Da bi kri nedolžnih žrtev ne tekla zastonj!“

Ob odprtem grobu je govoril župan Hribar. Rekel je:

Jasno nebo se razpenja nad nami in solnce pošilja na zemljo vseoživljajoče svoje žarke. Okrog nas pa veje hladen dih smrti. Pred odprtim grobom stojimo, v katerega smo ravnokar položili trupli dveh prežgodaj preminilih bitij.

Solza se nam utrne, ko vidimo zagrebati mrliča, ki je dokončal po življenju, polnem nad in prevar, svoje potovanje po tem svetu. Solza sotrpinstva je to in solza sočutja.

Srce pa nam mora pokati toge in žalosti, ko stojimo ob grobu mrličev, ki nista poznala še britkosti življenja in ne njega prevar, katerima je marveč življenje bilo pisana livada, polna najlepšega cvetja; ob grobu mrličev, ki sta gradove svetle zidala si v oblake. Koliko najlepših nad, ki so napolnjevala nju mladi srca, polagamo z njimi v grob.

Od petnajstletnega mladeniča, tihega in marljivega dijaka, Ivana Adamiča, ljubljenca svojih roditeljev, poslavljam se danes. Blago bitje je bilo to, ki se je prikupilo vsakomur, ki ga je poznal. Iskreno je bil vdan svojima, danes od tuge in žalosti sključenima roditeljema, srčno je ljubil svoje brate in sestre, s pravo mladeniško vnemo je gorel za svoj rod in dom. In še v trenutku, ko so ga zapuščale življenja moči, izzvenela je zadnja nežna struna njegovega srca v veličasten akord: „Umiram!“ je dihnil predse; „a ne povejte tega moji materi, ker sicer bi tudi ona umrla.“ Kako koristen bi bil ta blagi mladenič mogel postati svoji rodbini, rodnemu mestu, svojemu narodu in državi, da mu ni predčasno ugasnilo življenje!

In Ti, Rudolf Lunder, kaka neizrekljiva, kaka pretresljiva tragika je v Tvoji usodi! Dovršivši učno svojo dobo in postavši se na lastne noge, poiskal si si ravno izvoljenko, da ustanoviš z njo domače svoje ognjišče. Ob roki svoje neveste si šel, od radovednosti gnan, na usodepolni kraj. Kar se sproži puška ter Ti predere mlado srce. V rokah mlade svoje neveste si izdihnil mlado svojo dušo in sirotica, ki si je v svojem srcu že slikala blaženi trenotek, o katerem jo popelješ pred oltar, tone danes v potokih solza ob odprtem Tvojem grobu.

Ali je za njo in za svojece obeh pokojnikov kaj utehe in tolažbe!

O da! Uteha in tolažba njihova bodejo naj solze, ki jih pretaka ob tem dvojnem grobu večtisočglava množica; uteha in tolažba bodi jim globoka žalost, v katero se je zavila vsa slovenska mladina. Uteha in tolažba bodi jim pa tudi zavest, da sta pokojnika

po nedolžnem prelila kri ter postala narodna mučenika. Mučeniška kri pa je delala še vedno čudesa. Tudi vajina mučeniška kri, Ivane in Rudolfe! mora jih storiti. In zares, prvi čudež godi se v tem trenutku ob Vajinem grobu. Tukaj sredi ravnega ljubljanskega polja, v očigled gorskih velikanov, ki obkrožajo krasno našo domovino, pod vedrim nebom, s čigar visočin zreta Vidva na nas, polnijo se srca nepregledne množice s svetim ognjem za domovinsko stvar in ustna te množice šepečejo nemo prisego: služiti sveti domovini z vsem žarom in do zadnje kaplje krvi.

Ako Bog da! ni daleč drugi čudež, ki ga stori vajina po nedolžnem prelita kri; čudež bratovskega objema obeh sedaj med sabo nesložnih slovenskih političnih strank.

Vama nedolžnima mučeniškoma: večni spomin!

Za njim je govoril deželni poslanec in deželni odbornik dr. Tavčar tako-le:

Pokopali smo Rudolfa Lundra in Ivana Adamiča! Zadnji je bil še otrok, a ubit je bil v državi, ki ga je rodila, in katerega bi ga bila morala nositi na svojem srcu. Mi jokamo, mi zdihujemo, in pretresa nas krvava zavest, da domovina, da država temu revnemu delavcu, temu ubogemu otroku ni drugega dala kakor prezgodnji grob!

Pa ta grob se še ni zaprl, že ga skušajo onečediti sovražniki našega naroda, ki lažejo, da so nemške puške morale pokati, ker je letelo kamenje, ker se je grozilo z revolverji! Te sence mi na nesrečna ta groba ne pustimo pasti! Vsi, kar nas je tu, slovesno pričamo pred Bogom in pred ljudmi, da sta ta dva, ki počivata tu spodaj v slovenski zemlji, krivično pod plaščem zakona zgubila svoje mlado življenje, da sta bila ubita, ne da bi se bila le za las pregrešila proti postavi. Posušile se bodo solze tistih, ki so Rudolfa Lundra ljubili, utihnil bode jok obupanih staršev Ivana Adamiča, ali ta dva groba bodeta še dolgo kričala proti nebu, kričala o tem, kako se je avstrijska uprava v letu, ko smo praznovali šestdesetletnico cesarjevega vladanja, lahkomišljeno in pregrešno igrala s človeškimi življenji.

Zapisano je: prepustite maščevanje Gospodu! Prav, naj jih Gospod kaznuje z vestjo, ki naj jih kakor pisan gad pika vse dni življenja!

Ali nekaj je, česar ne moremo prepustiti nikomur drugemu! Morda se tolažijo, da bo trava prav kmalu zarastla ta dva groba, in da bo kri Rudolfa Lundra in Ivana Adamiča, ki je prala tlak ljubljanski, pozabljena, kakor škaf izlite vode. Mi prepuščamo sodbo Gospodu, ali vzlic temu pa zahtevamo z vso silo, da da zakon, pod katerega plaščem sta bili ti revi tu spodaj ubiti, popolno zadoščenje za kri, ki je

tekla! Ob gomili teh dveh mučnikov bodi povedano, da ne bomo dopuščali, da bi se po lepi avstrijski navadi potlačila ta grozovita krvološtva. O komur preiskava izkaže, da je kriv, temu bodi prisojena kazen, naj si je pri tem kdorkoli hoče. V to hočemo delovati. Od Rudolfa Lundra in Ivana Adamiča pa se poslavljamo: Počivajta v miru! **Bila sta prva in zadnja slovenska žrtev nesposobne avstrijske birokracije in razposajenega nemškega vojaštva!**

Nato je govoril še Anton Kristan kot zastopnik socijalne demokracije: Rekel je:

Grobovi tulijo, pred nami se odpirata dva nova sveža prostora, ki se pridružujeta ostalim na tem pokopališču. Grobovi tulijo, a tudi naša srca tulijo nad krivico in se krivijo v ogorčenju nad nečuvenim divjanjem, ki ga je zakrivila avstrijska birokracija. Komaj smo Slovenci pokazali v preteklih dneh prav malo, da živimo, že je nastopila z vso besnostjo proti nam divjaška soldateska. Človeku kipi srce, če se spominja na te bestijalnosti, a nekaj je gotovo: slovenski narod mora popraviti to, kar je avstrijska birokracija zagrešila, popraviti mora to s solidnim vsestranskim delom. Socijalna demokracija se je danes udeležila pogreba nedolžnih žrtev, da pokaže s tem svojo solidarnost s slovenskim narodom, udeležila se ga je pa tudi polnoštevilno, da na ta način protestira proti militarizmu. Ohraniti pa moramo tudi v tem razburjenju trezno kri in napeti vse svoje sile, da bomo kmalu živeli v državi, ki bo v resnici socijalna in demokratska.

Nato so se zastave, ki so bile vse pri grobu, poklonile nad grobovoma, dajoč njunima prebivalcema zadnji pozdrav. Tudi tisoči množice so se prišli posloviti od nju, vrgši peščico prsti na njuni krsti, ki sta bili v par trenutkih vsi zasuti.

Plakamo ob vajinih grobovih, Rudolf Lunder in Ivan Adamič! Prelila sta kri za slovensko domovino! Dala sta življenje za slovenski rod! Bodita uverjena, da rodi vajina kri milijonski sad! Kadar bo branil Slovenec svoj rod, svojo zemljo, spominjal se bo vselej, da sta bila naša narodna mučenika vidva

Rudolf Lunder in Ivan Adamič.

Počivajta v miru v zemlji slovenski, kateri sta žrtvovala največjo dragocenost na svetu, življenje!

Politične vesti.

Češki deželni zbor je imel v torek, 15. t. m. prvo sejo. V otvoritvenem govoru je namestnik povdarjal, da more biti delovanje deželnega zbora le tedaj, ako ga preveva duh miru. Vlada stoji „nepremično“ na stališču nepristranosti in pravičnosti ter ne bo opustila nobene prilike, da bi ne posredovala pomirjevalno v jezikovnem oziru. Poslanec dr. Kramař podaja dežel-

nemu zboru predlog, naj se izvoli komisija 27 članov, ki naj izdelava poklonstveno adresu povodom cesarjevega jubileja. V adresu se morajo sprejeti tudi politične, gospodarske in kulturne zahteve češkega naroda. — Zveza nemških strank si je izvolila za predsednika dr. Eppingerja, veleposestniška kurija bivšega deželnega maršala kneza Lobkovitza. — Ker so se nemške stranke združile v skupno zvezo, nameravajo se tudi češki klubi združiti v enoten klub.

Madžarizovanje Reke. „Novi list“ piše, da je poklical inšpektor kr. ogrskih državnih železnic v Reki v nedeljo železniške delavce in jim prebral odlok trgovskega ministra, po katerem si morajo delavci, ki niso še ogrski državljani, pridobiti ogrsko državljanstvo pravico tekom treh mesecev. Kdor ne zna ogrskega jezika, se ga mora naučiti tekom šestih mesecev, če ne izgubi službo.

Na Hrvatskem so zopet začeli zapirati „zarotnike“. Spravili so se nad nekatere srbske učitelje. V zadregi so, ker nimajo pametnih dokazov, pa bi si z zapiranjem radi pomagali.

Dopisi.

✓ **Iz Žirov.** 20. septembra je bil tukaj škof Jeglič; govoril je v cerkvi jako vneto, pobijal je moderno svetovno naziranje in „Svobodno misel“, par zvezkov „Sv. misli“ je imel celo na leci pri sebi. Tudi Sokole je prijemal. No, odvrnil ni nobenega. Njegovih pristašev pa ni bilo potreba tako temeljito prepričevati. Rekel je, da bi prišel, če treba, tudi v „Sokolski dom“ se pogovarjat in srčno nas bo veselilo, ako pride, se bomo saj kaj temeljitega pomenili.

Slušatelj.

✓ **Iz Žirov.** Imeli smo slovesno otvoritev „Sokolskega doma“, ki je nad vse krasno uspela. Povsem primerno takemu vzvišenemu namenu kot je „Sokolski dom“, v kojem se bomo vzgojevali, izobraževali, duševno in telesno. V kratkem se prično v domu predavanja vsako nedeljo popoldne. Predavali bodo vrli gg. profesorji mestne realke v Idriji, ki so jako uneti za izobrazbo in povzdigo preprostega ljudstva. Razpravljala se bodo razna novodobna znanstvena vprašanja, ki so zlasti v sedanjem času potrebna za razumne in misleče ljudi. Podrobno še poročamo. Nazadnjaki kar sikajo jeze in ščujejo ljudstvo proti vsemu, kar ima služiti pravemu napredku. Toda v vsakem boju je treba poguma, zdrav in življenja poln človek vrne klofuto kakoršnokoli, ki mu jo priloži nasprotnik. Slišati se mora tudi v „Sokolskem domu“ svobodna beseda; prižgati se mora luč prosvete, ki osvetli resnico. „Proč s prevarami in lažmi!“ To mora postati naš bojni klic. Šola naša je za nas premajhna, sezidati smo jo morali sami, — kar nam ne da država in dežela, priboriti si moramo sami. Tako je govoril vrli naš prvoboritelj g. jurist Jan. Kavčič ob priliki slovesne otvoritve „Sok.

doma“. V „Sokolski dom“ k predavanjem vabimo vse prijatelje prosvete in resnice. Tudi gospod kaplan naj pride, da se bomo bolj temeljito pomenili o vsem.

Domače vesti.

Zagorska žrtev. Albin Tomšič, kovaški vajenec v Ljubljani, ki je bil v nedeljo smrtno-nevarno ranjen od nemškega vojaka, je doma iz Zagorja. Sin je uboge vdove, ki je pred nekaj meseci izgubila moža v daljni Ameriki, kjer se je ponesrečil v rudniku. Vdova je odšla brez sredstev v torek k svojemu smrtno-ranjenemu sinu v Ljubljano, kjer je še danes v četrtek; doma pa je brez vsakega varstva — razun usmiljenih sosedov — zapustila še pet malih otrok. Sploh je vsa družina zelo revna in se zato priporoča v podporo usmiljenim srcem. Ako bi hotel kdo kaj malega podariti, naj naslovi na županstvo v Zagorju, Notranjsko.

Postojna je bila na dan pogreba nesrečnih žrtev edini trg, kjer se ni zvonilo. In sicer vsled trmoglavosti dekana g. Gornika. G. župan Pikel ga je pustil prositi, da naroči zvonjenje med pogrebom, sosebno še, ker so starši žrtve Lundra vslužbeni v Postojni — (seveda proti plačilu) — toda odgovor njegov je bil, da mora škof dovoliti, on ne sme. — Po Postojnski občini se te dni pobira namesto venca na grob nesrečnim žrtvam za družbo sv. Cirila in Metoda. Od tega denarja se je 200 K že odposlalo za ranjence usodepolne noči 20. septembra 1908 in dekan gospod Gornik je bil eden izmed tistih, ki je rekel, da ne da nič. Ljudstvo si mora tega moža dobro zapomniti, ki nima niti toliko sočutja za nesrečneže, da bi vsaj eden vinar iz svojega daroval. Priporočamo ga škofu, da ga spravi v pokoj. — Tudi nadsvetniku Žužeku ni vse zlato. Gospod dr. Majaron je v mestnem občinskem svetu ljubljanskem rekel za trgovce: Kdor ima dvojezične napise, ta je meč, ki na dve strani reže in dvoreznost je največjega zaničevanja vredna. Te besede naj veljajo tudi za svetnika Žužeka v Postojni. Na zunaj se dela naroden, v uradu pa vlada strogo nemški birokratični sistem. On je menda edini sodnijski predstojnik na Notranjskem, ki s sirotinskimi denarji podpira nemško trdnjavo kranjsko hranilnico. Občinska hranilnica Postojnska je že poslovala, toda on je še vedno pošiljal sirotinske denarje v Kranjsko hranilnico. Sam g. predsednik dež. sodnije ga je opozoril na to in mu rekel, da si dela nepotrebno delo, ker ima v Postojni pupilarni zavod. Tudi on je eden izmed tistih, ki ni zmogel niti vinarja za „družbo sv. Cirila in Metoda“ in za nesrečneže v bolnici ter izjavil, da pole ne podpiše in da ne da nič. Zahtevamo, da se spravi tak dvorezni meč v pokoj. Časi so postali resni in bomo odločno zahtevali od vseh uradnikov, da taka birokratična dvoreznost izgine. — Odjemalci piva in drugi se opozarjajo, da prodaja nekdo, ki ima zalogo budje-

vičkega narodnega piva, tudi Koslerjevo pivo v steklenicah. Napisne listke od Koslerja odstranja od steklenic in prodaja potem to pivo za delniško pivo. To je treba imeti v evidenci. Ako se razmere ne zboljšajo, zavladata bode brezobzirnost. Tržani.

Neverjetno! Prošnja doktorja Gregoriča v imenu vodstva do usmiljenih ljudi, naj daruje vsak po svoji moči, da se zboljša vsaj nekoliko obupno stanje nedolžnim žrtvam v deželni bolnici, je zmešala nekterim gospodom razum in jim vzela vsak čut usmiljenja. Dobil se je v Postojni c. kr. uradnik g. P., ki se je v svoji brezglavnosti celo drznil svariti druge, da bi sledili prošnji vodstva deželne bolnice ter se usmili revežev v deželni bolnici. Vprašamo, ali more človek, ko postane c. kr. uradnik, skazovati še manj usmiljenja, kot ga ima sleherna žival, ali pa mora c. kr. uradnik morda nehati misliti z lastnimi možgani in vpraševati kakega narodnega izdajico za svet?!

Iz Postojne. Sliši se, da sta člana bankerotne kazine tudi g. Frančiška Mislej, gostilničarka in g. Dekleva, trški načelnik. Zahtevamo pojasnila, če ne bo brezobzirno pela pesem „svoji k svojim“.

Po Notranjskem proda obilo sladkega jeruša tvrdka Holzer iz Ljubljane. Lastnik omenjene tvrdke je podpiratelj „Südmarke“. Odjemalci vedite, kaj vam je storiti! Tudi oni, ki imajo vloge v nemčurskih hranilnicah, naj takoj vzamejo svoje vloge ven, oziroma svoje dolgove odplačajo ter vzamejo raje posojilo pri domačih denarnih zavodih, ki jih imamo na Slovenskem dovolj. Boj, neizprosen boj vsem, kar je nemškega! Konec naj bode naši brezobzirnosti in potrpežljivosti!

Postojnski trgovci so že večino nemškim potnikom, ki ne znajo drugega jezika kot nemškega, pokazali vrata rekoč, da ne razumejo nemški. Tako delajte vsi zavedni trgovci in kmalu bode konec nemških mogočnežev. Tudi naj bi jeli trgovci vračati samonemške „Avise“, ki jih dobivamo od naše južne železnice. Mi zahtevamo vsaj dvojezične.

Postojnski nočni slikarji. Žalostni dogodki v Ljubljani so našli tudi tu krepak odmev. V noči med 21. in 22. t. m. so bili pomazani skoro vsi samonemški in dvojezični napisi — zadnji grdi madež slovenske Postojne. Tako je bil pomazan s črnilom v svojej dolgosti in širini veliki samonemški napis na zidu hotela „zum Adelsbergerhof“. Lekarna „Baccarcich (!)“ žaluje za svojim na prvem mestu se bliščečim nemškim napisom. Tudi zid pod napisom kaže znake neizbrisljive žalosti. Na samonemškem napisu hotela „zur ungarischen Krone“ bi človek lahko študiral več vrst črnih barv, od najsvitlejše pa do najtemnejše. Dvojezična napisa kleparja Debevca in pa gostilne Mislej na jamski cesti je dohitela ista usoda kot prejšnje. Napis znanega kazinota Franceljna Krainerja je tudi okusil nekoliko črnine. Neznani strelec je spretno zadel v precejšnji visočini in na prvem mestu se nahajajoči nemški napis na novem poslopju c. kr. okr. glavarstva. Pred stanovanjem prist-

nega Nemca, inženirja Jakšeta so se izpremenili nočni slikarji nakrat v bombardirje ter mu pobili nekaj šip. Še celo „Narodnemu hotelu“ niso prizanesli. Napis „National“ ne vleče več. Na kolodvoru so izruvali nemško reklamno tablo hotela „zum Adelsbergerhof“ ter jo vrgli čez nasip s tako silo, da se je vsa potrla. S tem činom je bilo končano nočno „čiščenje“ velikih peg narodne Postojne, kakoršne še ni doživel trg.

Inženir Hansi Jakše je prebil noč med 21. in 22. t. m. v velikem strahu. Pripoveduje se, da je po prvem žvenketanju razbitih šip skočil iz postelje, zagrabil za revolver, napel svoje pristno nemške prsi ter stal na straži do ranega jutra. Njegova boljša polovica, zvesta mu „Brumhilda“ se je baje tako raztogotila, da je klicala vse nemške bogove na pomoč proti neznanim zlikovcem.

V Postojni je baje 18 kazinotov. Med temi sta, kakor se nam zatrjuje, tudi dva trgovca, katera redi slovenska Postojna in okolica.

V nekem hotelu v Postojni se toči Koslerjevo pivo. Kosler je opijanil v Ljubljani dragonce, da so tolkli s sabljami po ljudeh kakor zbesneli. Proč tedaj s Koslerjevim pivom! Notranjski krčmarji in hotelirji, točite v prvi vrsti pivo slovenskih in slovanskih pivovaren!

Resen opomin nekaterim v Postojni. Trgovec Franc Krainer je član postojnske beraške kazine. Za danes ga le opozorimo na dolžnost, kaj mu je storiti, ako noče da mu danes teden na drugo struno udarimo. Ako Franc Krainer takoj ne zapusti kazinote, zahtevamo, da nemudoma odloži mandat občinskega odbornika. Sliši se dalje, da je tudi Leopold Vukić, trgovec z manufakturnim blagom član tega nemčurskega sovruga. Zahtevamo pojasnila. Dalje vabimo vse one, ki imajo nemške napise, da jih odstranijo, da se ljudstvo ne bo nad tem razburjalo. Tudi napis na poslopju c. kr. okr. glavarstva mora biti v prvi vrsti slovenski. Potreben je na slovenski zemlji le v slovenskem jeziku. Ostalim trgovcem pa svetujemo svoje trgovske zveze takoj urediti tako, da ne bomo videli v prihodnje nobenega nemškega potnika v naših trgovinah. Kako se bode geslo „svoji k svojim“ izvajalo od naših trgovcev bomo imeli stalno evidenci. Majhen je naš narod, a pokažimo svojo moč, ako smo delavni in smo delavni in složni na gospodarskem polju — kaj zmoremo.

Tržani.

Koslerjevo pivo! Ljubljanska nemško nacionalna tovarna Kosler je napojila dragonce, da so ob zadnjih izgredih tem bolj divje sekali po Slovencih. Vsi pijani so se vojaki od Koslerja podali na rabeljsko delo in ranili veliko Slovencev. To pivo naj mi zdaj še pijemo? zdi se nam, da mora vsakemu Slovincu žgati grlo, če pije proizvod strupeno nam sovražne Koslerjeve tvrdke. Zato pa vsakdo vprašaj, preden pije, kaj se mu je v gostilni prineslo.

Sožalje. Valovje razburjenja se je razširilo po vsem slovanskem svetu. V Pragi so Čehi demonstrirali za nas. Srbski in hrvaški listi čutijo bratsko z nami. Od vseh

strani prihajajo izrazi sožalja. Tudi venci prihajajo od daleč na svežo gomilo.

Laži nemškega časopisja so tako nesramne, da vpije krivica do neba. Celo vže zakopane žrtve obrekujejo in blatijo, da so streljali oni. Nekateri listi prinašajo slike, ki predstavljajo Slovence, kako mečejo kamenje veliko kot prave skale na vojaštvo. In to poročajo iz Ljubljane nemčurski pobalini, ki beračijo pri kranjski hranilnici.

Po Ljubljani plavajo nemške napisne table. Krotki Slovenci so tudi šele zdaj izbrisali nemške čačke iznad svojih trgovin. Nekaj šip, ki so od protestnega shoda v petek še ubite pri nesramnih Nemcih in šolah, za katere itak ne bi smelo biti prostora na slovenskih tleh, še ni popravljenih.

Vodstvo Nemcev v kazini je izdalo strogo parolo vsem ljubljanskim Nemcem, da se ogibajo vseh slovenskih trgovin in kupujejo samo in izključno pri nemških tvrdkah. Nemci so skrbno organizirani, preštete imajo vse svoje ljudi: gotovo je torej, da izvedejo dobljeno povelje. V takih razmerah je vnebovpijoč naroden greh, če Slovenec kupuje pri nemških firmah. Trgovci slovenski zalagajte svoje potrebe le pri slovenskih ali slovanskih tvrdkah, slovenski odjemalci proč od nemških trgovin!

Naši dijaki trpe lakoto. Koliko nadebudnih sinov že krije zemlja, ker so umrli zaradi prevelike bede. Nemci pa se pitajo z denarjem iz Kranjske hranilnice, katerega smo vložili Slovenci! Sramota za nas. Poučujte nevedne, tudi take, ki imajo majhne vsote v tej hranilnici.

Tudi premožnejši nemški dijaki (med njimi pretepači in pijanci) dobivajo bogate podpore iz Kranjske hranilnice. Ta hranilnica pa ne podpira le mladih. Starim Nemcem daje penzije, kar cele nemčurske rodbine vzdržuje. Plačuje dolgove zapravljivim Nemcem, da se potem šopirijo njih žene pozimi v Ljubljani in poleti na kmetih.

Za zabavo ima Kranjska hranilnica tudi dovolj denarja. Plačala je v sredi mesta stoječo tonhala ter plačuje vsakemu, kdor le hoče postati nemčur, glasbeni pouk.

Kranjska hranilnica vzdržuje nemškutarstvo v Ljubljani. Podpira Nemce kjer le more posamezno in v društvih, šolah, gledišču itd. Še ni dolgo, kar je ustanovila nemški trgovski tečaj, nemško pripravnico in sezidala otroški vrtec v Ljubljani. Nobena vsota ni za Kranjsko hranilnico prevelika, da bi le dosegli Nemci svoj nizkotni namen, izpodriniti Slovence iz domovine.

Smešno! Gospod komisar Schitnigg je bil minule dni napaden v „Freie Stimmen“, podlem časopisu koroških nemškut. V daljši hujskajoči vesti je stalo o njem med drugim: „Glejte, tako si dovoli govoriti c. kr. vladni uradnik na Kranjskem!“ G. Žitnik je namreč zinil nekje par besedi o krasoti kranjske

zemlje. Nemški Korošci hujskajo zoper njega in bi ga radi pripravili ob kruh ali vsaj ob napredovanje v službi, kar se je Nemcem z obrekovanjem slovenskih uradnikov že neštetokrat posrečilo. Če bi bil tedaj Žitnik pošten Slovenec, bi bil zdaj že slabo zaznamovan pri c. kr. vladi. Ker pa to ni, mu bodo zazdaj še prizanesli.

Kmetje, trgovci ter obrtniki na Notranjskem imamo dosti denarja v Kranjski hranilnici, ki na nesramen, nepošten način razdaja dobiček za vzgojo in v podporo nemškutarstva.

Vse polno Slovencev se je zavedlo. Eden vzpodbuja in poučuje drugega o gadih, katere redimo. Trumoma vzdigujejo denar iz kranjske hranilnice.

Dobrota je sirota. Dozdaj smo se potrudili iz vlnudnosti občevati z Nemci v nemškem jeziku, če smo ga bili le količkaj zmožni. Zato jim je zrastel greben in se Nemci iz hudobnosti in sovraštva niso naučili v mnogih letih svojega bivanja med nami našega jezika. Tej nam prirojeni in privzgojeni vlnudnosti se je treba odvaditi proti tem morilcem. Kaj radi smo podpirali nemške trgovine, zdaj vidimo posledice . . . Svoji k svojim! Noben izgovor ne obvelja!

Trgovci in obrtniki slovenski! Smrtno greši tudi tisti slovenski trgovec in obrtnik, ki se v kreditnih stvareh, pri posojilih in nalaganju denarja, poslužuje nemških denarnih zavodov.

Filijala „Böhmische Unionbank“ v Gradcu je nemškonacijonalna, spremite njenega agenta Bergerja do vrat!

Pozor! Bele vrane so sicer, ali dobe se vendarle še po Notranjskem osebe, ki brez vsake potrebe čvekajo nemški. To je znak pomanjkanja narodne vzgoje in značajnosti. Dosledno preziranje vedno in povsod od naše strani bodi jim v pouk, dokler ne postanejo pametne!

Slovenski izobraženci, skrbite ob vsaki priliki, da bo priprosto ljudstvo spoštovalo in ljubilo svoj jezik!

Več podpirateljev „Südmärke“. Odslej bomo imena dotičnih junakov brez usmiljenja objavili. Vedeti hočemo imena takih mož, ki kopljejo grob svoji lastni materi domovini. Vsak naj zve za te nesramneže, da se jih vemo ogibati.

V znak žalovanja nad nedolžnimi žrtvami sta bila postavljena pred Vilharjevim spomenikom dva droga, na katerih so plapolale črne zastave. Razun tega je izobesilo več narodnih hiš, kakor tudi županstvo žalne zastave. Po vsem trgu pa tudi med priprostim ljudstvom vlada splošno ogorčenje.

Andrettova tovarna salam in klobas v Ljubljani ima po Notranjskem še vedno mnogo odjemalcev. Andretto, po rodu Italijan, je sedaj strasten nemčur ter podpiratelj nemških društev, ki skušajo pregnati Slovence iz njihove rodne zemlje. Zato pozor Notranjci! Pri tej priliki priporočamo Notranjcem prav toplo hrvatsko tovarno salam, šunk in masti, Gavri- lovič & sinovi. Petrinja, Hrvatska.

Kdo je dr. Eger? Dr. Eger je vodja ljubljanskih Nemcev in strupen sovražnik Slovencev, le slovenski denar mu diši. Ta mož mobilizira sedaj nemške ministre na odpor proti Slovincem ter hujska in laže po nemškem časopisju, da se vse kadi. Na Notranjskem pa se še najdejo ljudje, ki se zatekajo v pravnih stvareh k temu slovenožrcu. Fej bodi vsakemu Notranjcu, ki bi še kedaj prestopil prag te ostudne odvetniške pisarne!

Neki tukajšni trgovec prodaja moko nemškega celjskega mlina „Stadtmühle“, vulgo „Stinkmühle“, ki je last najzagriznejših sovražnikov Slovencev, in čegav edini namen je sčasoma izpodriniti moko slovenskih parnih mlinov. Dotičnemu g. trgovcu bodi za sedaj povedano, da priobčimo prihodnjič njegovo ime, če se ne bode poboljšal.

„Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti“. Ta rek naj si zapomnijo vsi tisti, ki se kaj radi pajdašijo z renegatom najhujše vrste, inženirjem Hansi Jakšetom. Imena teh gospodov bomo priobčili ob priliki v eni prihodnjih števil.

Trgovski tovariši! Tvrdba Peter Majdič Celje ima za svojega zastopnika nemškega „Turnerja“ R. Oroszy-a. Naša dolžnost je, da vplivamo na tvrdko, da odstavi tukaj tega nacionalca, oziroma si preskrbi drugega zastopnika. Sicer pa dovolj žalostno od tvrdke, da se jo mora na kaj tacega opozarjati. Bodimo povsod odločni!

Trgovec.

Iz Št. Petra. Krvava noč dne 20. septembra, ki bode ostala tudi zgodovinska noč, je tukajšnje občinstvo globoko užalila. Na mnogih hišah razobesili so črne zastave v znak sočutja in sožalja za žrtvami minule krvave noči v Ljubljani. Žaljeno in razsrjeno je občinstvo tako, da so se v noči od 22. in 23. t. m. vsi nemški napiši, katerih gospodarji niso še sami odstranili, grdo namazali.

Iz Zagorja na Pivki. Srčno sožalujemo, ker je umrl dne 19. t. m. na svojem posestvu g. Josip Primc, vulgo Maslo v 75. letu po dolgi mučni bolezni, znan širom Kranjske, Primorske in Štajerske kot mož poštenjak. Ranjki je bil Slovenec plemenitega značaja, naprednega mišljenja in blagega srca. Malo se rodi mož, koji bi imeli toliko dobrih lastnosti združenih, kakoršne so bile ranjkemu prirodne. Njegova beseda je bila vselej možata, prikupljiva, dobra in kavalirski je bil njegov osebnostni nastop. Svoje dni se je pečal s konjerejo. Slovel je tudi kot zmagalec v igrah in splošen ljudski govor je bil, da baje lahko dobi pri vsaki igri, ako je le hotel. Njegovo blago srce bode marsikateri sovaščan pogrešal. Pivški siromaki so izgubili ob enem svojega dobrotnika. Nihče ni odšel nepotolažen iz njegove hiše. Kako veliko spoštovanje je mož užival, pokazali so vsakdanji obiski znancev in prijateljev v času njegove bolezni in lep pogrebni sprevod je pričal njegove priljubljenosti. V svoji bolezni je večkrat dejal: „Ne trudite se preveč za me, čas moj je pošel in ure mojega življenja so štete.“ Svojcem in vsem onim, kateri so tesneje z njim občevali, pa ostane velespo-

štovani rajnik v neizbrisnem spominu. Pred hišo in na pokopališču so blagemu rajniku zapeli domači pevci, katere je vodil gosp. nadučitelj Horvat, v srce segajoči žalostinki. Bodi mu zemljica lahka!

Za „Sokolski dom“ v Postojni so darovali: br. G. Demšar zgubljena stava z br. Fr. Kutinom 1 K, br. Jože Paternost izročil 80 vin., ki so jih darovali prepirajoči se balinarji v „Tihi dolini“. Srčna hvala! Na zdar!

Ata Pipčar vabi vse p. n. tržane in okoličane v svoj veliki vinograd „Narodnega hotela“ dne 4. vinotoka t. l. na trgatev, katera bode v prid Sokolskega doma v Postojni. Pravijo da bo en velik špas! Pridejo tud oče župan in pazniki, kateri bodo pazili za red in zmikanje grozdov. Poleg tega pridejo: čevljarji, drotar Slovak in druge take prikazni. Na svidenje!

Iz Št. Petra na Krasu. Gospod J. Črne c. kr. poštni oskrbnik je izročil 11 K g. blagajniku podružnice sv. Cirila in Metoda, kateri znesek je nabral pri pečenem jancu na prostem, odbor tukajšne čitalnice od dohodkov zabavnega večera 10 K, kateri znesek 21 K je blagajnik takoj vsled sklepa občnega zbora vložil v tukajšnjo kmetsko posojilnico in hranilnico v korist glavne družbe sv. Cirila in Metoda.

Vipavsko pevsko društvo nameravalo je prirediti dne 27. t. m. dramatično predstavo z igro in petjem, sedaj smo jo pa preložili na prihodnjo nedeljo v znak sožalja v Ljubljani padlih žrtev. Igrali bodo „Cigane“.

Iz Črnega vrha nad Idrijo. Po drugih šolah se je pričel šolski pouk, le pri nas stoji učilnica še prazna. „Slovenec“ je poročal, da je v Črnem vrhu šolski štrajk radi nadučitelja Silvestra. Dopis ne odgovarja popolni resnici. Otroke noče pošiljati v šolo le nekaj staršev, večina bi jih pa prav rada pošiljala. Štrajka le župnik, ki noče dati nadučitelju, kot članu krajnega šolskega sveta in voditelju šolske matice v prepis šolskih otrok. Štrajka pa tudi predsednik, ki z župnikom vred seveda nima zakonskih šologodnih otrok in mu je vsejedno, če se šola prične ali ne. Večina Črnovršcev bi rada videla, da se šola začne. V ponedeljek 21. t. m. je že tudi prišlo v šolo okrog 50 otrok, a predsednik krajnega šolskega sveta in član Žigon sta jih siloma odpravila domov. — Zahtevamo, da se pouk pod vodstvom nadučitelja Silvestra takoj prične.

V slovensko meščansko šolo v Postojni je vstopilo pričetkom tekočega šolskega leta 78 učencev, in sicer v 1. razred 35, v 2. razred 23 in v 3. razred 20 učencev. Na zavodu bodo poučevali kot neobvezna predmeta tudi gosli in francoščino. Od poklicanih činiteljev pričakujemo, da priklopijo šoli še 4. razred, oziroma trgovski nadaljevalni tečaj.

Hranilnica in posojilnica na Dobračevi krepko napreduje. Dne 20. septembra 1908 vršil se je občni zbor, ki je izkazal za naše razmere v prvem polletju obstanka precej velik promet, 210.000 kron

V kratkem je upati, da se še znatno pomnoži. Želeti je le, da bi se ta zavod, ki je povsem v naprednih rokah, udomačil in, da bi se ga vsi udeleževali v denarnih zadevah. Žalostno je dejstvo, da so tudi nekateri naši pristaši tako nerodni, da rajši podpirajo tuje, celo nemške nasprotne zavode, kakor, da bi privoščil dobiček domačemu kraju. Trebalo bi malo več krepke volje in tudi malo prave vzajemnosti, pa bi vse uspevalo. Kmet.

Še enkrat leto 1848—1908. Šestdeset let je preteklo, odkar smo si skupno z drugimi narodi tudi mi Slovenci priborili svojo narodno samostojnost. In kaj smo dosegli v teku teh 60ih let? Mnogo; postali smo v naši državi ravnopravni z ostalimi narodi, naš jezik se ni jel vpoštevati samo v cerkvi, temveč tudi v šoli in uradu itd. — pa vse seveda — na papirju. Kaj pa smo dosegli v resnici tekom teh 60ih let? Žalostni dogodki zadnjih dni na naši rodni slovenski zemlji, v Ptuju, v Mariboru, v Celju, predvsem pa v središču slovenskega naroda, v beli Ljubljani, kjer je prelilo kri toliko nedolžnih žrtev vojaške nasilnosti in nemškega fanatizma, nas pouče povsem drugače. In tako živimo v kulturni državi skoraj kakor sužnji. In kje tiče vzroki? Mi odgovarjamo: prvič v neizmernem nemškem fanatizmu, ki grozi uničiti vse, kar je nenemškega drugič: v klerikalizmu, ki ni deloval za narodni čut in narodno samozavest. Tretjič v ostudnem protežiranju, ki spravlja na najvišja mesta vse, zmožne in žalibog nezmožne, samo, da so voljna orodja v rokah naše slavne vlade. To so torej tisti trije faktorji, ki prete uničiti naš narod, naš jezik — naše vse. Prešeren, kdaj se bodo vendar uresničile tvoje preroške besede: „Vremena Kranjcem bodo se zjasnila?“ Pretekla so že desetletja in desetletja.

V spomin na ljubljanske dogodke 20. septembra 1908!

- 1.) Ne zaupaj onemu, ki ne spoštuje slovenskega jezika;
- 2.) ne spregovori na domačih tleh nikdar nobene

tuje besede, ne z nemškoto, ne z Nemcem, ki živi med nami.

- 3.) ne vsprejmi prav nobenega nemškega dopisa;
4. kupuj doma vedno le pri zavednih slovenskih trgovcih;
- 5.) obiskuj edinole gostilne, ki točijo pijače slovenskih, oziroma slovanskih tvrdk;
- 6.) pokaži vrata vsakemu, ki ne zastopa slovanske tvrdke;
- 7.) išči pomoči le pri rojakih in pomagaj vedno in povsod rodnemu bratu;
- 8.) pomni, da svoji zemlji gospoduješ sam;
- 9.) ne pozabi na ogenj in žveplo, ki ga je bljuvalo vse nemško časopisje na Ljubljano in ves slovenski narod;
- 10.) Dogodkov 20. septembra 1908 v Ljubljani ne pozabi nikdar! Le nesramneži te bodo odslej nagovali nemško. Obrni se od njih in ne poglej jih več. Zakaj oni odobrujejo umore na slovenski zemlji.

Listnica upravištva.

Prosimo, da ne pozabite vposlati zaostale naročnine!

Loterijske številke.

Dunaj, 19. septembra	2	24	46	83	77
Brno, 23. septembra	61	74	15	29	87

Zelodčne kapljice proti napenjanju, pospešujejo slast do jedi, krepe želodec, olajšujejo želodčne bolečine, 1 steklenica 70 v., 6 steklenic 3 K 50 v.

Zelodčni prašek proti slabemu prebavljanju, zgagi itd. 1 K

Tinktura proti izpadanju las 1 steklenica z rab. navod. 1 K

Zobna in ustna voda 1 steklenica z rabilnim navodilom 1 K

Zobne kapljice proti zobobolji, 1 steklenica 40 v., 6 stekl. 1 K

Esenca za kurja očesa izkušeno sredstvo proti bradavicam, kurjim očesom itd., 1 stekl. z rabilnim navodilom 70 v.

Golšne kapljice proti golši in debelemu vratu 1 stekl. 60 v. priporoča

lekarna pri Mariji Pomočnici v Vipavi.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
===== dopoludne. =====

☐ ☐ ☐

Obrestuje hranilne vloge po 4³/₄% od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5¹/₂% in amortizaciji najmanj 1¹/₂%, na osobni kredit po 6%.

☐ ☐ ☐

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**, posojila se izplačujejo le ob **petkih**.